Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

HE 132/2026 vp

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle työneuvoston ja yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttamista ja tehtävien siirtämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä asiantuntijalausuntoa hallituksen esityksestä eduskunnalle työneuvoston ja yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttamista ja tehtävien siirtämistä koskevaksi lainsäädännöksi.

Suomen Yrittäjät kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa.

Työneuvoston ja yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttaminen sekä niiden tehtävien uudelleenjärjestelyt ovat kokonaisuutena perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia ratkaisuja, huomioiden esityksen tavoite tehostaa työelämälainsäädännön valvontatehtävien organisointia ja pyrkimystä säästää valtionhallinnon toimintamenoja. Pidämme kuitenkin tärkeänä, että uudistuksen toimeenpanossa turvataan riittävät resurssit sekä työsuojeluviranomaiselle että Patentti- ja rekisterihallitukselle, jotta pk-yritysten neuvonnan ja valvonnan laatu ei uudistuksen myötä heikkene.

Työneuvoston lakkauttaminen

Työneuvoston lakkauttaminen on kannatettava esitys. Työneuvoston tehtävänä on ollut antaa lausuntoja työlainsäädännön soveltamisesta ja tulkinnasta sekä toimia oikaisuvaatimusviranomaisena eräissä työsuojelun poikkeuslupa-asioissa. Lausuntojen määrä on ollut vähäinen, eivätkä lausunnot ole oikeudellisesti sitovia. Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet eivät myöskään edellytä työneuvoston kaltaista toimielintä. Hallituksen esityksen perustelujen mukaan työneuvosto on antanut viimeisen kymmenen vuoden aikana keskimäärin noin neljä lausuntoa vuodessa. Lausuntotoiminnan merkitys on siten ollut vähäinen, eikä lausunnoille ole erityistä tarvetta jatkossakaan.

Työsuojelun poikkeuslupa-asioiden oikaisuvaatimusmenettelystä on tarkoitus luopua kokonaan. Muutoksenhaku Lupa- ja valvontaviraston poikkeuslupapäätökseen järjestetään jatkossa suoralla valitusoikeudella

työtuomioistuimelle ilman erillistä oikaisuvaatimusvaihetta. Ratkaisu on ymmärrettävä. Poikkeuslupa-asioiden määrä on ollut vähäinen ja oikaisumenettelyssä kyse on ollut lähinnä teknisluonteisten virheiden korjaamisesta, jotka voidaan hoitaa jo nykyisinkin hallintolain mukaisena itseoikaisuna. Pk-yritysten oikeussuojan varmistamiseksi poikkeuslupa-asioiden käsittelyn toimivuutta ja työtuomioistuimelle tehtävien valitusten määrää on kuitenkin seurattava, ja tarvittavat muutokset on tehtävä, mikäli seuranta antaa siihen aihetta.

On myönteistä, että työtuomioistuimen poikkeuslupavalituksia käsittelevään kokoonpanoon lisättäisiin työsuojelun asiantuntijajäsen, mikä turvaa asiantuntemuksen säilymistä muutoksenhaussa. Oikeudenkäyntimaksun alentaminen poikkeuslupavalituksissa nykyisestä tasosta hallinto-oikeuden maksutasoa vastaavaksi on perusteltu ratkaisu, jotta valituskynnys ei muodostu tarpeettoman korkeaksi sen jälkeen, kun maksuton oikaisuvaatimusvaihe poistuu.

Yhteistoiminta-asiamiehen toimiston lakkauttaminen

Yhteistoiminta-asiamiehen viran ja toimiston lakkauttaminen sekä yhteistoimintalainsäädännön valvontatehtävien siirtäminen työsuojeluviranomaiselle on kannatettava esitys. Yhteistoimintalainsäädäntö muodostaa suppean osa-alueen työelämälainsäädännön kokonaisuudesta, eikä sen valvonnan keskittäminen erilliselle erityisviranomaiselle ole enää perusteltua, kun muukin työelämälainsäädännön valvonta on pääosin keskitetty työsuojeluviranomaiselle. Suomea sitovat kansainväliset velvoitteet eivät myöskään edellytä yhteistoiminta-asiamiehen toimiston kaltaista erityisviranomaista.

Pk-yritysten näkökulmasta uudistus voi sujuvoittaa viranomaisasiointia, kun työsuojeluviranomainen voi tarjota samalla kertaa neuvontaa ja ohjeistusta yhteistoimintalainsäädännön ohella myös muuhun työelämälainsäädäntöön liittyen. On kuitenkin huomioitava, että uudistuksen onnistuminen edellyttää työsuojeluviranomaiselle osoitettavien resurssien riittävyyttä.

Tässä yhteydessä on syytä huomioida, että yhteistoimintalain 1.7.2025 voimaan tullut soveltamisalamuutos on jo rajannut lain soveltamista pienemmissä yrityksissä siten, että lakia sovelletaan pääasiallisesti vähintään 50 työntekijän yrityksiin, minkä lisäksi 20–49 työntekijän yrityksissä sovelletaan kevennettyä vuoropuheluvelvoitetta. Muutos tulee pidemmällä aikavälillä vähentämään merkittävästi pk-yritysten neuvontatarvetta ja pk-yrityksiin kohdistuvaa valvontataakkaa.

Esitetyt valvontamenettelyä koskevat muutokset työsuojelun valvontalakiin ovat perusteltuja. Ensisijainen keino yhteistoimintalainsäädännön rikkomuksiin puuttumiseksi olisi jatkossakin kevyempi toimintaohje ja se, että kirjallinen kehotus, johon voidaan liittää määräaika tilanteen korjaamiseksi, olisi käytännössä toissijainen keino. Uhkasakko ja poliisille tehtävä ilmoitusvelvollisuus rikosepäilyistä vastaavat asiallisesti nykysääntelyä.

Perusteltua on myös se, että henkilöstörahastojen valvonta ja henkilöstörahastorekisterin ylläpito siirretään Patentti- ja rekisterihallitukselle. Tehtävät edellyttävät erilaista osaamista kuin yhteistoimintalainsäädännön valvonta, ja ne sopivat luontevasti Patentti- ja rekisterihallitukselle, joka vastaa muun muassa säätiö- ja tilintarkastusvalvonnasta. Henkilöstörahastojen määrä on kasvanut voimakkaasti ja lähes kolminkertaistunut viimeisen viiden vuoden aikana, joten myös tästä syystä valvontaresurssien uudelleenarviointi olisi ollut edessä joka tapauksessa.

Esityksen mukaan henkilöstörahaston valvontamaksu olisi 0,1 prosenttia rahaston jäsenosuuspääomasta, mutta maksua ei perittäisi alle 100 euron osalta eikä 500 euroa ylittävältä osalta. Pääomiltaan pienimmät henkilöstörahastot jäävät siis maksuvelvollisuuden ulkopuolelle. Rajaus on erittäin merkityksellinen, sillä henkilöstörahastot ovat erityisesti pk-yrityksille toimiva keino henkilöstön sitouttamiseen ja kilpailukyvyn parantamiseen, eikä valvontamaksu saa muodostua esteeksi rahastojen perustamiselle. Henkilöstörahastoihin liittyvän neuvonnan laatu ja saatavuus on kuitenkin turvattava, mikä edellyttää Patentti- ja rekisterihallitukselle riittäviä resursseja.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Niko Nurmela
asiantuntija